

## **Témavezetői nyilatkozat**

*Busku Anita Andrea predoktori ösztöndíj-pályázatához*

### **Előzmények, a téma fontossága**

A pályázó tevékenységét történelem szakos hallgatói időszakára, hozzávetőlegesen 2004 óta követem figyelemmel. Témavezetésemmel készítette szakdolgozatát, majd folytatta doktori tanulmányait 2006-2009 között. Személyében különösen tehetséges, sokirányú érdeklődéssel bíró, elkötelezett kutatót ismertem meg.

Busku Anita Andrea figyelmét én irányítottam Lonovics József tevékenységére, a vonatkozó források feltárására és feldolgozására. Úgy ítélt meg, hogy már a graduális tanulmányai alatt számot adott kutatói képességeiről, a történelmi források iránti érdeklődéséről, amely elkötelezettséggel, ambíciókkal párosult. A téma fontosságát az azóta eltelt időben végzett kutatásai visszaigazolták. A Lonovics-életmű ugyanis több, egymástól független szempontból is rendkívül értékes és tanulságos, arról nem is beszélve, hogy 19. századi történelmünk valóban „méltatlanul elfeledett”, fontos egyéniségéről van szó, akinek jelentőségéhez a 20. századból – megítélésem szerint – Prohászka Ottokár, Bangha Béla vagy Mindszenty József mérhető. Mindez nem túlzás, hiszen Lonovics egyszerre volt kiemelkedő képességű főpap, közéleti személyiség, az országgyűlések ismert szónoka, a Habsburg Birodalom diplomatája, jó tollú író illetve tudós, pályafutása átível meghatározó történelmi korszakokon (a reformkortól 1848–1849-en át az önkényuralom és a kiegyezéshez vezető útkeresés éveiig), fontos történelmi illetve egyháztörténelmi eseményeknek volt tanúja illetve azok tevékeny alakítója. Ehhez képest tevékenységéről a szakirodalom szinte alig vett korábban tudomást, még csak egy alapos Lonovics-életrajzzal sem rendelkezünk korábban, a tőle származó illetve róla szóló elsődleges forrásanyag – az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattárában őrzött hagyaték ellenére – ismeretlennek számított.

A kutatás kezdeti szakaszától azt tanácsoltam a pályázónak, hogy a középpontba a forrásokat, pontosabban a Lonovicstól származó szövegeket állítsa. Ezek szisztematikus feldolgozásának eredményei az egyetemi szakdolgozaton túl néhány biztató, majd egyre tartalmasabb feldolgozás, pontosan adatolt szövegkiadás, összességében egy ígéretesen induló kutatói pálya első szakaszának lezárása lett. A pályázó hasznosan töltötte doktori tanulmányának éveit, számos dokumentumot gyűjtött illetve értelmezett, a munka befejezését követő „megkoronázása” eredményeinek doktori (PhD) disszertációban való összegzése lesz.

### **A pályázó munkájának minősége**

Busku Anita Andrea személyében elkötelezett, sokirányú érdeklődéssel rendelkező kutatót ismertem meg. (A szerteágazó érdeklődés eredménye, hogy számos, disszertációja témájához nem, vagy csak lazán kapcsolódó kutatásba is belekezdett, a „menet közben” talált dokumentumokból további értékes publikációk származtak illetve később származhatnak.) A legfontosabb talán, hogy jól tudta egyesíteni a két elvégzett egyetemi szakján elsajátított ismereteket, megfelelő irodalom- és történettudományi képzettséggel rendelkezik. A textológiai (szövegtudományi) specializáción tanultakat remekül tudja alkalmazni a legkülönbözőbb történeti szövegek átírására, értelmezésére és elemzésére.

Az elmúlt években folytatott kutatásai alapján kijelenthetem, hogy megfelelő képzettséget szerzett a levéltári kutatásban, otthonosan tájékozódik a 19. századi források, valamint a vonatkozó szakirodalom feltárásában. A témára vonatkozó dokumentumok jelentős része Budapesten található, a pályázó jól ismeri az Országos Széchényi Könyvtárat, járt már a Magyar Országos Levéltárban, továbbá egyházi levéltárakban (Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár, Debreceni Református Kollégium Könyvtárának Kézirattára) is.

A disszertációban megjelölt konkrét témakörre (Lonovics József országgyűlési beszédeinek elemzésére) vonatkozóan elmondható, hogy már eddigiekben is megfelelő tájékozottságot szerzett a retorika elméletéből illetve a hazai szónoklattan történetére vonatkozóan. Megfelelően képes elhelyezni az országgyűlés üléstermében elhangzott beszédeket valamely politikai vita folyamatában, értelmezni a szónok által hangzott érveket és ellenérveket, az általa használt szónoki eszközöket. Továbbá egyes, már feldolgozott Lonovics-kéziratok alapján megfelelő képességet szerzett az eredeti beszédvázlatok helyreállításában, a nyomtatott illetve az autográf eredeti források összevetésében.

Eddigi publikációi magas színvonalúak, a disszertáció tekintetében is irányadóak, megfelelő átdolgozással azok egy-egy részei a későbbi összegzésbe is beépíthetőek. (Érdemes megjegyezni továbbá, hogy egyes írásai – például a Lonovicsnak az emlékbeszéd műfajához való viszonyát feldolgozó tanulmány – az életműnek nem a disszertációban feldolgozandó területére vonatkoznak.)

### **A pályázó szakmai előrehaladásának jelen állása**

A pályázó eredeti célkitűzése, miszerint a teljesség igényével tudja feltárni a ránkmaradt Lonovics-beszédeket, az ösztöndíj időszaka alatt teljesíthetőnek látszik. Az elmúlt években –

a hagyaték illetve a vonatkozó egyéb források és szakirodalom méretéhez képest – haladása időarányosnak tekinthető, munkáját folyamatosan végezte, legfeljebb más publikációk elkészítése eredményezett kisebb-nagyobb (a munkája minőségét nem befolyásoló) kitérőt.

Lonovics József országgyűlési beszédeinek feldolgozását a pályázó (útmutatásomnak megfelelően) nem kronologikus rendben végezte, hanem egy-egy témakörre vonatkozóan kiválogatva. Becslésem szerint a forrásanyag mintegy felét sikerült összegyűjtenie, megfelelő színvonalon feldolgoznia. A következő egy év meggyőződésem szerint elegendő a teljes beszédkatalógus összeállítására, a disszertáció alapját képező dokumentumbázis kialakítására. Az 1830. évi országgyűlésen illetve az 1832-36. évi első felében káptalani követként vett részt, a továbbiakon (1839-1840., 1843-1844., 1847-1848. évi rendi, 1848. és 1861. évi népképviselési törvényhozásban) csanádi püspökként a főrendek között foglalt helyet. Nem pusztán alkalmi szónoka volt a főrendeknek, gyakori felszólalásai változatos témákat öleltek fel. „Foglalkozásából” adódóan természetes, hogy különösen az állam-egyház viszony egyes kérdései keltették fel az érdeklődését, de gyakran foglalkozott általános politikai indítványokkal. A beszédek szövegének összegyűjtése mellett bizonyosan lesz energiája a pályázónak a beszédek értelmezésére, vagyis Lonovics álláspontjának egy adott politikai vitafolyamatba való beillesztésére is.

A források feltárása mellett szakirodalmi ismeretei is időarányosnak mondhatók, jelentősen meghaladják a korábbi szakdolgozathoz illetve publikációkhoz elegendőnek bizonyult feldolgozásokat, viszont még nem elegendők a disszertáció egészének kialakításához.

### **A munkaterv teljesíthetősége**

Megítélésem szerint a pályázó által összeállított ütemterv pontosan tartható. Az egyes hónapokra meghatározott feladatok arányosak, jól felépített kutatói programnak felelnek meg. Az egyes havi teljesítmények pontosan egymásra épülnek, továbbá a program jól ellenőrizhető, a kutatói beszámolókból összefoglaltak visszakereshetők.

A program első hónapjai a levéltári anyag teljessé tételére, valamint a nyomtatott főrendi naplók feldolgozására irányulnak, az egyes országgyűlések időbeli elosztása arányos. A teljes beszédkatalógus összeállítása mellett a következő év megfelelő arra, hogy a pályázó komoly előkészületeket tegyen a disszertáció megírására. A tartalmi vázlat kidolgozása mellett a

három tervezett fejezettel is meg fog birkózni. A tervezett fejezetek megfelelnek a pályázó korábbi előtanulmányainak, azok a végső szövegezésbe jól beépíthetőek.

Miskolc, 2011. október 26.

(Fazekas Csaba)  
témavezető